

vazifasini ko'ndalang qo'yadi. Demak, ta'lim tizimida, shu jumladan oliy ta'lim tizimida talaba- yoshlarda sog'lom tafakkurni shakllantirish masalasining o'z ilmiy, nazariy va huquqiy asoslari mavjud: Oliy ta'lim tizimida talaba-yoshlarda sog'lom tafakkurni shakllantirish masalasining ilmiy asoslari: valeologik bilimlar, gigiena asoslari, jinsiy tarbiya va bilimlar, salomatlik bo'yicha pedagogik innovatsiyalar, postindustrializatsiya va texnoinqiloblar

davrida salomatlik asoslari v.b. Oliy ta'lim tizimida talaba-yoshlarda sog'lom tafakkurni, dunyoqarashni shakllantirish masalasining nazariy asoslari: pedagogik innovatsiyalarni salomatlikni muhofaza qilish jarayoniga singdirish va tatbiq etish, evristik pedagogika, akmeologiya, andragogika, defektologiya, didaktika metod, shakl va usullaridan keng foydalanish talab etiladi.

Adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – engilmas kuch. – T.: 2008. 62-b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: 2017. 45-b.
3. Jamoldinova O.R. Yoshlar sog'lom turmush madaniyatini rivojlantirishda uzviylik va uzluksizlik tamoyillari amal qilishining pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish. Ped. fan dokt....diss. avtor. – Toshkent: 2015, 86-b.
4. Ахраменко Э.В. Здоровесберегающие технологии: здоровье учащихся. // Молодой ученый. 2015. №24. - С. 910-912
5. 2004 yil 29 avgustdagi "O'zbekiston bolalar sportini rivojlantirish jamg'armasi faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoyishi. "Ijtimoiy himoya yili" davlat Dasturini ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida. / "Xalq so'zi". 2006. 13 dekabr. № 242.
6. Urzalieva I.R., Murotova G. S. Podderjanie i soxranenie zdorovya naseleniya v pervichnom zvne zdravooxraneniya. // "Molodoy ucheney". 2015. №23. -S. 384-386.
7. Sharipova D.D., Musurmanova O., Toirova M. Formirovanie zdorovogo obraza jizni. -Tashkent: UzGIFK, 2005. –S. 7.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada salomatlikni asrash texnologiyalarini ishlab chiqish va ta'lim tizimiga tatbiq etish, salomatlikni asrash pedagogikasi, salomatlikni asrashga bo'lgan dunyoqarashni shakllantirish, uning texnologiyasi, uni ta'lim jarayoniga tatbiq etish metodologiyasi, ta'lim jaravoni tarkibida talaba salomatligini ta'minlash hamda uning tamoyillari, usul, vosita va yo'llarini ishlab chiqish muammolari, ta'lim jaravoni tarkibida talaba salomatligini ta'minlash hamda uning tamoyillari, vosita va yo'llarini ishlab chiqish muammolari keng o'rganilayotganligiga to'xtalib o'tilgan.

РЕЗЮМЕ

В данной статье рассматриваются вопрос разработки и применения оздоровительных технологий в системе образования, педагогики охран здоровья, формирования мировоззрения о здоровье, его технологии, методики внедрения в образовательный процесс, здоровья учащихся в образовательном процессе и проблем разработки его принципов, методов, средств и способов, широко изучаются проблем обеспечения здоровья обучающихся в образовательном процессе и разработки его принципов, средств и способов.

SUMMARY

This article discusses the development and application of health technologies in the education system, pedagogy of health care, the formation of a worldview on health care, its technology, methodology of its implementation in the educational process, student health in the educational process and the problems of developing its principles, methods, tools and ways, the problems of ensuring the health of students in the educational process and the development of its principles, tools and ways.

УДК: 378.1; 378.147

КОМПЕТЕНЦИАЛЬНЫЙ ЭНДАШУВНИ ЖОРИЙ ЭТИШДА ТАЛАБАЛАР БИЛИМИ, КЎНИКМА-МАЛАКАЛАРИ ВА КОМПЕТЕНТЛИГИ МОНИТОРИНГИНИ БАҲОЛАШ ДОЛЗАРБЛИГИ

(“Материаллар қаршилиги” фани мисолида)

А.Набиев – педагогика фанлари доктори, профессор

Тошкент кимё-технология институти

З.Эшбаева – ассистент

Навий давлат қончилиқ институти

Д.Бойназарова – ўқитувчи

Термиз шаҳридаги Президент мактаби

Таянч сўзлар: таълим технологияси, компетенциявий ёндашув, амалий кўникма ва малакалар, компетентлик аломатлари, коммуникативлик, креативлик, когнитив мослашувчанлик, шахсий ва касбий сифатлар.

Ключевые слова: технология обучения, компетентностный подход, практические навыки и компетенции, признаки компетентности, коммуникабельность, креативность, познавательная гибкость, личностные и профессиональные качества.

Key words: education technology, competent approach, practical skills and competencies, signs of competence, communication, creativity, cognitive flexibility, personal and professional qualities.

Техника-технологияларни ривожлантиришнинг янги йўналишлари бўйича рақобатбардош, компетентли кадрлар тайёрлашда ОТМ (Олий таълим муассасаси), фан (Фанлар Академияси институтлари) ва ишлаб чиқариш (корхона) ўртасида уйғунликни таъминловчи, компетенциявий ёндашув талабларига мос барқарор таълим тизимини яратиш, замонавий ахборот-коммуникация ва таълим технологияларининг мустақкам интеграциясини таъминлаш, назарий билим олишга йўналтирилган таълимдан амалий кўникмаларни шакллантиришга йўналтирилган таълим тизимига босқичма-босқич ўтиш устуворлик касб этади [1,2].

Бозор иқтисодиёти шароитида инновацион ривожланиш стагнациясининг юзага келиши глобаллашётган инфорацион жамиятда иқтисодиёт талабларига жавоб бера оладиган компетентли кадрлар тайёрлашда ОТМ, ФА институтлари ва ишлаб чиқаришнинг симбитоик алоқа комплекси доирасида

компетенциявий ёндашув талаблари асосида “Илм орқали билим” технологиясини инновацион таълим-тарбиянинг бош бўғини сифатида қараш, таълим-тарбия жараёнларида яхлит тўртлик – “Билим-кўникма-малака-компетенция” (БКМК) бирлигини Шахс фаолиятига мослаб, унинг билимини динамик тарзда ошириш баробарида амалий кўникма-малакалар ва компетентликни тизимли ривожлантириш долзарблигини тақоза этмоқда.

Ушбу мақсадда Европа кредит трансфер тизими – ECTS (The European Credit Transfer and Accumulation Sistem) доирасида Prerekvizit ва Postrekvizit таълимотлар узвийлиги-узлуksизлигини таъминлашда биринчидан, бевосита таълим-тарбия билан шуғулланувчи муҳандис-педагоглар ва амалиёт ўқитувчилари, психологларнинг касбий компетентлик даражаси ҳамда унинг таркибий қисми бўлган шахсий қобилиятларини, иккинчидан шахсий ва касбий сифат кўрсаткичларини, учинчидан эса, талабалар эгаллаган

БКМКларни мунтазам ошириб, тегишли мониторинг юритиш давр талабидир.

Инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлатларда таълим-тарбиянинг бош йўналиши юксак маънавиятли, табиат ва жамият ҳамда улар ривожига дахлдор билим, кўникма-малака ва компетенцияларни пухта эгаллаган, эътиқодли инсон шахсини шакллантиришга қаратилганлигини назарда тутиб, муаллифлар биринчи педагогик-психологик муаммога аниқлик киритиш мақсадида Шарқона, миллий ва умумбашарий қадриятлар негизида Инсон қайси соҳада фаолият кўрсатмасин, унинг шахсий қобилиятини асосий – конструктив ва ёрдамчи қобилиятларга ажратиш ғоясини илгари сурмоқдалар.

Дарвоқе, ўзгаларнинг диққат-эътиборини жалб қилган ҳолда белгиланган мақсад йўлида қатъият билан натижаларга ишонттира ва инонттира билишга йўналтирилган конструктив қобилият юксак ахлоқий санъат даражасидаги “туғма” қобилият, маънавий жасоратдир. Ушбу қобилият орқали шахс ўзининг фикр-мулохазаларини тўлиқ тасаввур этиб, ўзгаларга мотивацион тарзда ҳавола этиши, равон етказиши, сингдира олиши, ишонтитириши ва пировардида тўлақонли инонттира олган ҳолда етаклай олишига қаратилган.

Конструктив қобилият ёрдамчи ёки кўмак берувчи қобилиятлар негизида шаклланади ва ривожланади. Шу боис мақолада ёрдамчи қобилиятлар қуйидаги кўринишда таснифланмоқда: коммуникативлик, перцептивлик (қалбга йўл топа олишлик), ахборий-тезкорлик, дахлдорлик (ижтимоий-иқтисодий-сиёсий жабҳаларда ўз ўрнини тўлақонли ҳис эта олиши) туйғусини намоён этишлик, дидактивлик, ривожлантирувчанлик, креативлик (ижодкорлик бўлиб энг юқори чегараси акмеологик тизимда ўз аксини топади), гностик (тадқиқотчилик), қатъий-иродалилик, тезкор, қулай ва ягона ечим (қарор)лар қабул қилишга лаёқатлилик, профессионаллик (касбкорликка интилувчанлик) ва шу кабилар.

Назарий-амалий дидактик яхлитлик ва уйғунликдан келиб чиққан ҳолда мақолада иккинчи муаммо ечими бўйича баркамол авлод таълим-тарбиясига дахлдор ва ижтимоий фаол, малакали, рақобатга қодир кадрлар тайёрлаш жараёнлари иштирокчиларининг шахсий ва касбий сифатларининг умумий ҳолда алгоритми тавсия этилмоқда.

Шу ўринда техникавий ва касбий-техникавий соҳаларда бевосита таълим-тарбия билан шуғулланувчи шахсларнинг касбий сифатлари мазмун-моҳиятан боғлиқлик бўлган муҳим инсоний фазилатлар мажмуаси тарзида 23 та компонентдан иборатлиги баён этилмоқда: саводхонлик; билимдонлик; моддий, руҳий-маънавий оламга ҳамда она-Ватанга чексиз меҳр-муҳаббат, садоқат ва содиқлик; келажакка ишонч ва ғурур билан қарашлик; шукроналик; ҳалоллик; ватанпарварлик; инсонпарварлик; болажонлик; самимийлик; меҳрибонлик; раҳмдиллик; маънавий-маърифий юксаклик; маданиятлик; камтарлик; виждонлилик; қатъий иродалилик; масъулиятлилик; жонқуярлик; салоҳиятлилик; ориятлилик; жасурлик-мардлик; кек сақламасдан кечиримли, фахм-фаросатли ва иймон-эътиқодли бўлишлик.

Худди шундай, касбий сифатлар: билимдонлик; болажонлик; ўзига ва ўзгага талабчанлик; танлаган касбига меҳр қўйиши, садоқатли ва содиқ қолиши ҳамда унинг сир-асрорларини пухта эгаллаш мақсадида касбий ўз-ўзини тарбиялай олишлик; маҳоратлилик; фидойилик; креативлик (ижодкорлик); янгиликка интилувчанлик – жамиятнинг инновацион-технологик жараёнларини қўллаб-қувватлашлик; эътиборли-масъулиятли бўлишлик ва жавобгарлик ҳиссини тан олишлик; ҳаётий вазиятларни тезкор англаб, ҳиссиётга

берилмаган ҳолда уларга нисбатан тўғри, шаффоф, ҳолисона ва адолатли муносабатлар билдиришлик; ижтимоий фаоллик; вазминлик (сабр-бардошлилик) ила ўз-ўзини бошқара олишлик; ташкилотчилик; ишбилармонлик; тадбиркорлик; уддабуронлик; тежамкорлик; зарурий ҳолларда таваккалчилик; мохирлик; коммуникативлик; когнитив (билишга оид) мослашувчанлик; меҳнат қонунчилиги, маданияти ва авлодлардан келатган урф-одат ва қадриятларга қатъий риоя қилишлик; иш ўрни, меҳнат қуруллари, мосламалар ва жихозларни сақлаш, бутлигини таъминлаш ва фойдаланишда амалдаги меъёрловчи қонун-қоида ва тартиб-интизомларга амал қилишлик; “Устоз-шоғирд” аъёнларини ҳурмат қилиш, эъзозлаш ва уларнинг талабларига риоя этишликдек 24 та шахсий қобилиятлар ва шахсий ижобий ҳислатлар мажмуаси тарзида тавсифланади.

“Материаллар қаршилиги” фани мисолида учинчи йўналиш бўйича техникавий ва касбий-техникавий таълимда умуммуҳандислик фанларини тўлақонли ўзлаштириш баробарида босқичма-босқич талабаларнинг БКМКлари талаблари баён этилмоқда [3,4,5].

Масалан, ДТСдаги минимал талаблар юзасидан тушунчалар, фаннинг ўрганиш ва тадқиқот мавзуси, ривожланиш тарихи, муҳандислик амалиётидаги ўрни, шунингдек, кесиш усули ва моделлаштириш, конструкция қисмларини мустақамлик, бикрилик, устуворликка лойиҳалаш-ҳисоблашда қўлланилаётган метод (услуж)ларнинг мазмун-моҳиятини фарқлаш, фаннинг дастурий ва дидактик имкониятлари, назарий-амалий ва тажрибавий жиҳатларга кўра узвийлик-узлуксизлик ҳамда ахборот ва педагогик технологияларнинг моҳиятини очиш кабилар **билим** бўйича талаблардан иборат.

Кўникма ва малакалар бўйича талаблар деганда ўқув-методик ва моддий-техник таъминотларни таҳлилий-танқидий ўрганиб, таълимга жорий эта бориш, дидактик тамойиллардан ўринли фойдалана олиш, конструктив лойиҳалаш-ҳисоблашнинг дастлабки босқичларида стержен, тўсин, вал, рама, аркаларнинг ҳақиқий кўринишлари ҳамда ишлаш жараёнларига мос келувчи ҳисоблаш чизмасини шакллантириш, ички зўриқишларнинг эпюраларини қуриш ва хавфли кесимни топиш, муаммонинг физик-механик-технологик жараёнларини таҳлил этиш баробарида тегишли формулаларни келтириб чиқариш ва ундан амалда фойдаланиш, муаммога статик, геометрик ва физик томондан изчил ёндашиб, аниқланган натижаларни тўғри синтезлай олишни удадлаш, лойиҳалаш-ҳисоблашнинг услуж-методларини замонавий педагогик технология, интерфаол усуллар ва инновацион методикалар билан уйғунлашган ҳолда қўллаш олиш, Internet материалари, ўқув-лаборатория жихозларидан фойдаланиш, эгалланган билимни назорат қилиш ва баҳолаш усулларни қўллаш ва шу кабилар тушунилади.

Эгаллаётган касбга бевосита алоқадор муҳандислик муаммоларини ҳал этиш жараёнида ҳаётий амалий тажриба, маҳорат ва билимлар негизида: тадқиқот методлари доирасида муаммога статик, геометрик ва физик томонлардан кетма-кет ёндашиб ва синтез жараёнида талаб этилаётган куч ва деформацион параметрларни аниқлашга доир машқ-мисол-масалалар ечиш баробарида конструктив муаммоларни ҳал қилиш; ўлчов асбоб-ускуналар, синов машинаси ёки механизмлар, бевосита техника ва технологик қурилмалар сингари жихозларда тажрибалар ўтказиб, материалларнинг эластиклик, пластиклик ва энергетик хоссаларини, вал, тўсин ва рамаларнинг деформация-кўчишлари ва кучланишларини экспериментал аниқлаш ҳамда улардан амалда фойдаланиш; муаммога статик, геометрик ва физик томондан изчил ёндашиб,

57

The article scientifically and practically substantiates as a pedagogical problem the improvement of the innovation-integration mechanism based on independent education and technologies "Knowledge through Science" in line with the stagnation of innovative development and the mechanism for the formation of expert criteria for assessing the development of "Knowledge-skill-qualification-competence" of students on the example of the subject "Strength of materials" in the harmonization of theory and practice according to the European credit transfer system in theoretical and practical combination in accordance with the European credit-transfer system.

AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARIDA FUQAROLIK POZITSIYANI TARBIYALASHNING NAZARIY ASOSLARI

N.T.Orinbetov – o'qituvchi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: fuqaro, fuqarolik, jamiyati, fuqarolik pozitsiyasi, qonun ustuvorligi, huquq va erkinliklar, qadriyatlar.

Ключевые слова: гражданин, гражданство, гражданское общество, гражданская позиция, верховенство закона, право и свобода, ценности.

Key words: citizen, citizenship, civil society, civic stand, the rule of law, rights and freedoms, values.

Akademik litseylarda tahsil olish yoshi shaxsning faol shakllanishi, o'zini mamlakat fuqarosi deb anglaydigan davri bo'lgani bois, ushbu ta'lim bo'g'ini o'quvchilarini fuqarolik tarbiyalashning mavjud ijtimoiy va pedagogik tajribasini qayta baholash, ta'lim va darsdan tashqari faoliyat jarayonida ishni istiqbollarini yoritish va yangi shakllarini qidirish zarurati kelib chiqdi.

Bugungi kunda O'zbekiston fuqarosining davlat va jamiyat bilan munosabatlari tubdan o'zgarib qoldi. U o'zini hayotning turli jabhalarida mustaqil shaxs sifatida ro'yobga chiqarishning katta imkoniyatlariga ega bo'ldi, shu bilan birga o'zining va boshqa kishilarning taqdiri uchun ma'suliyati ham benihoya oshdi. Bunday kishini tarbiyalash, fuqarolik tarbiyaning bosh strategiyasi yo'nalishida muvaffaqiyatga erishish faqatgina shaxsni ijtimoiy ahamiyatga molik faoliyatga jalb qilish va ularda ongli ishtiroki, o'z-o'zini boshqarishni rivojlantirish orqali amalga oshirish mumkin.

O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini rivojlantirish, globallashuv davri salbiy hodisalari xavfini kamaytirish va akademik litsey yoshlarini ma'naviy yetuk shaxslar etib tarbiyalash uchun ularda faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish zarur. Zero, fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'lgan yoshlarga jamiyatning asosiy maqsadlari nimadan iboratligini tushunib, xalq va jamiyat oldidagi mas'uliyatni chuqur anglaydi.

O'zbekiston «Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari» tamoyili asosida taraqqiyotning yangi bosqichiga qadam qo'ydi va ushbu davrning ta'lim-tarbiya tizimiga qo'ygan aniq, qat'iy talablari «Uzluksiz ma'naviy tarbiya kontseptsiyasi»da o'z aksini topdi. Ushbu kontseptsiyada o'quvchi yoshlarni ma'naviy-axloqiy tamoyillar asosida tarbiyalashda inobatga olinadigan jihatlarni sirasida «fuqarolik pozitsiyasi, o'zi va atrofdagilarga hamda jamiyatga munosabat asoslarining shakllanishi», «faol fuqarolik pozitsiyasini kuchaytirish» kiritiladi [1].

Shuning uchun akademik litsey o'quvchilarining ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonlarini to'g'ri tashkil etish va amalga oshirishda «fuqarolik pozitsiya», «faol fuqarolik pozitsiya» tushunchalarining mohiyatini, mazmunini va xususiyatlarini yoritish, tavsiflash muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari ijtimoiy munosabatlarni tizimidagi fuqarolik jamiyatining obro'si fuqarolarning mutlaq ko'pchiligini o'z institutlari faoliyatiga, ularning faolligi, uyushmasi va birdamligini aniq maqsad va qadriyatlarni amalga oshirishga jalb qilish bilan to'g'ridan-to'g'ri proporsionaldir.

Shu bois quyidagi savollarga javob topish tadqiqotimiz mohiyatidan kelib chiqib, o'ta muhimdir: fuqarolik pozitsiya nima; bu pozitsiya qanday namoyon bo'ladi; ushbu ijtimoiy hodisani baholash mezonlari qanday; qanday qilib zamonaviy ta'lim har tomonlama fuqarolik sotsializatsiyasiga, shaxsning fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish va rivojlantirishga hissa qo'shishi mumkin?

Ijtimoiy hodisa sifatida shaxsning fuqarolik pozitsiyasi nimadan iborat?

Ushbu savollarga javob topish uchun fuqaro, fuqaroviylik, faol, pozitsiya kabi tushunchalarning mohiyatiga murojaat etishimiz zarur bo'ladi.

«O'zbek tilining izohli lug'ati»da «faol» (arabcha «harakat qiluvchi, ta'sirchan») so'ziga quyidagicha ta'rif berilgan: 1) biror g'oyaviy harakat yoki ishga g'ayrat bilan, astoydil kirishadigan, ishchan;

2) biror jamoaning ijtimoiy hayoti, faoliyatida astoydil, berilib ishlaydigan, jamoatchi;

3) harakatchan, ko'p harakat qiladigan [2].

Fuqarolik – fuqaro ekanlik; fuqarolarga oidlik; fuqaroning huquqiy holati degan ma'nolarni beradi [3].

Pozitsiya (lotincha position – holat, vaziyat):

1) har qanday kimsa yoki narsaning tutgan o'rni, ishg'ol qilib turgan joyi, mavqei, holati, vaziyati;

2) qo'shinning mudofaa yoki hujum qilish maqsadida egallab turgan va muhandislik nuqtayi nazaridan jihozlangan yer maydoni;

3) shaxmat va shashka o'yinida donalarning joylashish holati;

4) biror masalada tutilgan yo'l, nuqtayi nazar; voqea-hodisaning muayyan bahosi [4] degan ma'nolarda keladi.

Fuqaro (arab. faqir so'zining ko'plik shakli) – muayyan davlat Konstitutsiyasi va qonunlarida belgilangan huquqlardan foydalana oladigan, qonunlarda ko'rsatib o'tilgan burchlarni bajarish shart bo'lgan shaxs [5].

Fuqaroviylik mamlakatning rivojlanish bosqichlarida, boshqacha aytganda o'tish davrida yaqqol namoyon bo'ladi. Bugungi kunda ham ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlarni boshidan kechirayotgan, aniqrog'i fuqarolik jamiyati barpo etayotgan turli mamlakatlarda fuqaroviylik muhim ahamiyat kasb etmoqda. Fuqaroviy faollikning negizini anglash uchun avvalo fuqaroviylikning nazariy mohiyatini tushunish talab etiladi.

Fuqaroviylik bir davlatga mansublikni anglash, davlatga sodiqlik hamda vatanparvarlik hissi sifatida talqin etilishi mumkin. Bunda davlatni, konstitutsiyani, davlat ramzlarini hurmat qilish, davlat tuzumini va qonun ustuvorligini himoya qilishga tayyorlik nazarda tutiladi. Fuqaroviylikni insonga huquqiy, ijtimoiy, ma'naviy va siyosiy jihatdan layoqatli ekanligini his etishni ta'minlovchi jamlovchi tushuncha sifatida ham talqin etish mumkin.

V.Dal'ning qayd etishiga qaraganda, «fuqaroviylik fuqarolik jamiyatini tuzish uchun jamiyatning ongi va bilim darajasini ifoda etgan holatdir» [6].

Ko'rinib turganidek, fuqaroviylik nafaqat insonning huquqiy maqomi, balki uning bilimi va jamiyatning holatini anglashi, ijtimoiy me'yorlardan xabardorligi va ularga rioya qilishiga bog'liq. Bu yerda fuqarolar tomonidan jamiyat taraqqiyoti yo'lida amalga oshiriladigan birdamlik, o'zaro hamkorlik singari ixtiyoriy faoliyat ham nazarda tutiladi. Bunday holatda fuqaroviylikda huquqqa nisbatan ma'naviyatning ustuvorligi namoyon bo'lmoqda. Aslida ko'pgina an'anaviy jamiyatlarda hamisha fuqaroviylik huquqiy mazmunda emas, balki ko'proq ma'naviy axloqiy ko'rinishda namoyon bo'ladi.